

BETYDNINGEN AV ØKONOMISK FRIHET

Greater freedom enhances the ability of people to help themselves and also to influence the world, and these matters are central to the process of development.

- Amartya Sen

1. Innledning

Økonomisk globalisering er avhengig av politiske beslutninger om liberalisering og deregulering. Barrierene mot friere handel og tettere økonomisk integrasjon vil etter manges mening øke i årene fremover, dersom politikere og velgere i USA, Europa og Kina viser økende skepsis til å la kapital, varer og tjenester, og arbeidskraft, bevege seg fritt over landegrensene

I dette notatet skal vi se nærmere på de faktiske følgene av globaliseringen og minne om hvilke betydelige fremskritt globaliseringen har bidratt til i store deler av verden. Det er grunn til å argumentere med fornyet styrke mot forestillingen om globalisering som roten til alt ondt. Det er nemlig lett å få inntrykk av at utviklingen går i gal retning på sentrale områder, og at årsaken er for mye markedsøkonomi og for lite regulering.

Dette notatet er en kort gjennomgang av målbare størrelser som er av betydning for menneskers livskvalitet. På helt sentrale områder forsøker vi å vise empiriske sammenhenger som bør ligge til grunn for en debatt om globaliseringens fordeler og ulemper.

2. Økonomisk frihet i verden

Civita, i samarbeid med en rekke tankeesmier i verden, utgir hvert år rapporten Economic Freedom of the World (EFW). Rapporten, som siden 1996 har blitt utarbeidet av Fraser Institute i Canada, og er det mest omfattende og systematiske forsøket på å vurdere betydningen av økonomisk frihet for velferden i hele 141 land.

Rapporten viser den empiriske sammenhengen mellom et lands økonomisk-politiske prioriteringer og velferdsutvikling. Hva innebærer det for et land å prioritere økonomisk frihet?

Den første rapporten, som altså kom i 1996, og hadde sin bakgrunn i arbeidet til Nobelprisvinnerne i økonomi, Milton Friedman og Gary Becker. Sammen med en rekke spesialister hadde de utarbeidet en metode for måling av økonomisk frihet.

3. Hvordan måle økonomisk frihet?

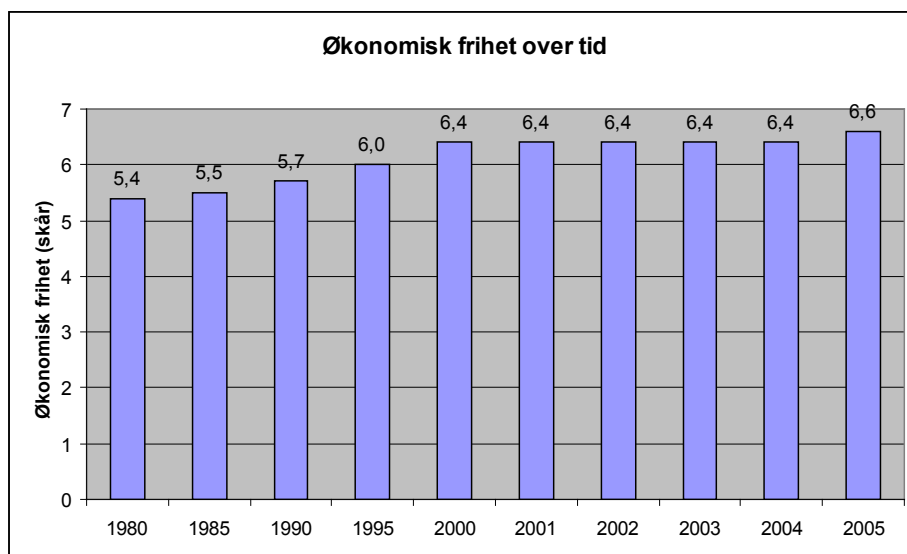
Så langt det er mulig, er rapporten basert på objektive data, som tall fra kilder som International Monetary Fund (IMF), Verdensbanken og World Economic Forum. I tillegg er det brukt ekspertpaneler og spørreundersøkelser. Tallene, som er de sist tilgjengelige, er fra 2005. Rapporten forsøker å måle graden av økonomisk frihet ved å vurdere statens rolle i økonomien på fem hovedområder:

- 1) Offentlig sektors størrelse og finansiering
- 2) Legal infrastruktur og beskyttelse av eiendomsrett
- 3) Pengepolitikk
- 4) Handelspolitikk
- 5) Regulering av arbeidsmarkedet, kredittmarkedet og næringslivet

Hele 42 ulike politiske tiltak utgjør komponentene som inngår i vurderingen på de fem hovedområdene. På hver av de 42 komponentene er landene gitt en indeksverdi fra 0 (minst økonomisk frihet) til 10 (mest økonomisk frihet). Så beregnes gjennomsnittlige verdier for hvert av de fem hovedområdene for hvert land. De fem hovedområdene tillegges like stor vekt. Hvert land får også en totalskår, en samlet indeksverdi, som gir grunnlag for en samlet rangering av landene.

Årets indeks er den mest omfattende hittil. De 141 landene som er med i indeksen, representerer 95 prosent av verdens befolkning.

3.1 Økende økonomisk frihet i verden

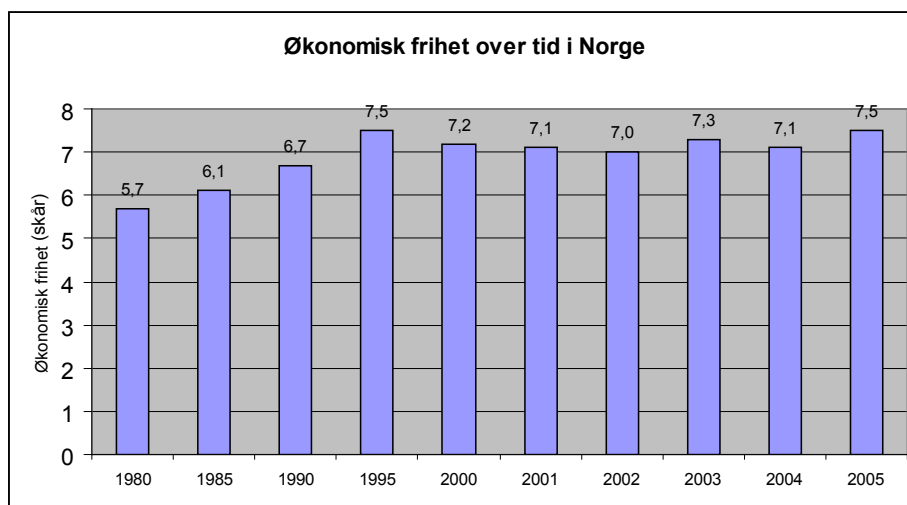

Kilde: The Fraiser Institute

Figuren viser økningen i økonomisk frihet som følge av Berlinmurens fall og kommunismens kollaps. En rekke dereguleringer av markeder og liberaliseringsreformer i 1980-årene bidro til økt økonomisk frihet totalt sett.

3.2 Økonomisk frihet i Norge

Utviklingen i Norge illustrerer betydningen av økonomisk frihet for en positiv velferdsutvikling.

Kilde: The Fraiser Institute

Norge havner på en 22. plass i rangeringen, med en indeks-skår på 7,5. Det er samme skår som Kypros, Ungarn, Litauen, Latvia, Mauritius, Japan og Sverige. Av de nordiske landene kommer Finland og Island på 11. plass (7,8), mens Danmark kommer på 15. plass (7,7).

Economic Freedom of the World - rangering av de 29 første landene

1. Hong Kong	8,9	11. Luxembourg	7,8	22. Ungarn	7,5
2. Singapore	8,8	11. Island	7,8	22. Litauen	7,5
3. New Zealand	8,5	11. Chile	7,8	22. Sverige	7,5
4. Sveits	8,3	15. Danmark	7,7	22. Latvia	7,5
5. USA	8,1	15. Nederland	7,7	22. Mauritius	7,5
5. Storbritannia	8,1	15. Saudi-Arabia	7,7	22. Norge	7,5
5. Canada	8,1	18. Tyskland	7,6	22. Japan	7,5
8. Estland	8,0	18. El Salvador	7,6		
9. Irland	7,9	18. Oman	7,6		
9. Australia	7,9	18. Østerrike	7,6		
11. Finland	7,8	22. Kypros	7,5		

Norge havner i den fjerdedelen av landene som har størst økonomisk frihet. La oss se nærmere på hvordan Norge skårer innenfor de fem hovedområdene.

3.3 Offentlig sektors størrelse og finansiering

Dette hovedområdet tar for seg offentlig konsum, overføringer og subsidier, offentlig eierskap i næringslivet og inntektsskatt.

Dersom denne delen hadde blitt tillagt større vekt enn de fire andre områdene, hadde de nordiske land havnet langt ned på listen. Det følger av våre omfattende velferdsstater at offentlig konsum er høyt. I år vil offentlig sektor legge beslag på over halvparten av BNP for fastlands-Norge.

Samlet skår etter fire år med borgerlig regjering var 4,7. På 1990-tallet lå Norge hele tiden under 4, men skattereduksjonene under Bondevik II-regjeringen bidro til høyere skår på dette området.

Norge sammenlignet med de ti landene som skårer høyest, og de nordiske landene:

Plassering/land	Totalskår	Skår på hovedområdet	Plassering på hovedområdet
1. Hong Kong	8,9	9,2	2
2. Singapore	8,8	8,1	7
3. New Zealand	8,5	6,7	48
4. Sveits	8,3	7,4	26
5. USA	8,1	7,6	19
6. Storbritannia	8,1	6,7	49
7. Canada	8,1	6,8	47
8. Estland	8,0	7,0	38
9. Irland	7,9	6,1	67
10. Australia	7,9	6,4	55
11. Finland	7,8	5,0	112
11. Island	7,8	6,9	40
15. Danmark	7,7	4,0	132
22. Norge	7,5	4,7	118
22. Sverige	7,5	4,2	131

3.4 Legal infrastruktur og beskyttelse av eiendomsrettigheter

Dette hovedområdet tar for seg domstolenes uavhengighet, tilliten til rettssystemet, kontraktsretten og beskyttelsen av eiendomsrett. Her har man også sett på eventuelle restriksjoner på omsetning av fast eiendom. Hvorvidt det militære har innflytelse og kan intervensere i domstolenes arbeid, er også tatt med i vurderingen.

Denne delen av indeksen trekker kraftig opp for Norges del. Norge skårer 9,3. Bare Danmark får høyere skår enn Norge. En velfungerende rettsstat og beskyttelse av eiendomsrettigheter er helt vesentlig for økonomisk vekst. Et kjennetegn ved fattige land er nettopp mangelen på en legal infrastruktur og regler som beskytter eiendomsrettigheter og gir muligheter for å få lån.

I en annen omfattende indeks, International Property Rights Index (IPRI) , som Civita utgir sammen med en rekke tankesmier i hele verden, kommer Norge best ut av alle land når det gjelder beskyttelse av eiendomsrett. De nordiske landene kommer her helt på topp i denne første internasjonale komparative studien som måler betydningen av eiendomsrettigheter for økonomisk utvikling.

Norge sammenlignet med de ti landene som skårer høyest, og de nordiske landene:

Plassering/land	Totalskår	Skår på hovedområdet	Plassering på hovedområdet
1. Hong Kong	8,9	8,0	19
2. Singapore	8,8	8,4	16
3. New Zealand	8,5	9,3	3
4. Sveits	8,3	8,9	9
5. USA	8,1	7,7	21
6. Storbritannia	8,1	8,7	12
7. Canada	8,1	8,6	14
8. Estland	8,0	7,7	23
9. Irland	7,9	8,3	18
10. Australia	7,9	8,8	10
11. Finland	7,8	9,0	7
11. Island	7,8	9,2	4
15. Danmark	7,7	9,4	1
22. Norge	7,5	9,3	2
22. Sverige	7,5	8,9	9

3.5 Pengepolitikk

Dette hovedområdet tar for seg reguleringen av pengemengden, inflasjon (utvikling siste fem år) og muligheten til å ha utenlandske bankkonti.

Norge skårer høyt på dette området også. Vi ligger helt i toppsjiktet med en skår på 9,3.

Norge sammenlignet med de ti landene som skårer høyest, og de nordiske landene:

Plassering/land	Totalskår	Skår på hovedområdet	Plassering på hovedområdet
1. Hong Kong	8,9	9,5	20
2. Singapore	8,8	9,8	2
3. New Zealand	8,5	9,6	9
4. Sveits	8,3	9,7	7
5. USA	8,1	9,8	1
6. Storbritannia	8,1	9,4	29
7. Canada	8,1	9,7	5
8. Estland	8,0	9,5	28
9. Irland	7,9	9,7	8
10. Australia	7,9	9,4	30
11. Finland	7,8	9,6	10
11. Island	7,8	8,7	62
15. Danmark	7,7	9,5	23
22. Norge	7,5	9,3	38
22. Sverige	7,5	9,7	3

3.6 Handelspolitikk

Dette hovedområdet omfatter toll, avgifter og andre handelshindringer. I tillegg har man bl.a. vurdert betydningen av handel for landets økonomi og hvor attraktivt landet er for utenlandske investeringer.

Her kommer Norge noe dårligere ut (6,6) enn på målingene for tidligere år. Årsaken er stor variasjon i tollsatser og en vurdering av handelens betydning som mindre enn hva den kunne vært i forhold til befolkningens størrelse og geografi. Stor variasjon i tollsatser vurderes i rapporten som svært negativt for handelen. Derimot vurderes det som handelsfremmende om landet har en flat tollsats for alle utenlandske produkter.

Norge sammenlignet med de ti landene som skårer høyest, og de nordiske landene:

Plassering/land	Totalskår	Skår på hovedområdet	Plassering på hovedområdet
1. Hong Kong	8,9	9,4	1
2. Singapore	8,8	9,3	2
3. New Zealand	8,5	7,9	14
4. Sveits	8,3	7,3	36
5. USA	8,1	7,5	25
6. Storbritannia	8,1	7,7	20
7. Canada	8,1	7,5	22
8. Estland	8,0	8,1	8
9. Irland	7,9	8,4	3
10. Australia	7,9	7,1	49
11. Finland	7,8	7,5	24
11. Island	7,8	5,8	109
15. Danmark	7,7	7,7	17
22. Norge	7,5	6,6	75
22. Sverige	7,5	7,7	18

3.7 Regulering av arbeidsmarked, kredittmarked og næringsliv

Dette hovedområdet er delt i tre:

I) Reguleringen av kredittmarkedet, herunder statlig eierskap i banker, omfanget av konkurranse fra utenlandske banker, omfang av utlån i privatmarkedet og renter (markedsregulert eller politisk bestemt?).

II) Regulering av arbeidsmarkedet, herunder fleksibilitet mht. ansettelse og avskjedigelser, sentraliserte eller lokale lønnsforhandlinger, arbeidskostnader og nivået på minstelønnsordninger. Her har man også vurdert verneplikt som en negativ faktor i forhold til arbeidsmarkedet.

III) Regulering av næringslivet, herunder bl.a. priskontroll, "skjemavelde" (hvor mye tid bedrifter bruker på rapportering til det offentlige), kostnader ifm bedriftsetableringer og bestiktelser.

Utviklingen for Norge fra 1995-2005 på de tre områdene:

År	Kredittmarkedet	Arbeidsmarkedet	Næringslivet
1995	8,6	4,3	7,8
2000	8,5	3,8	7,7
2001	8,6	4,0	6,2
2002	9,0	3,6	6,1
2003	9,0	3,7	6,8
2004	8,8	4,2	6,9
2005	8,7	6,2	7,8

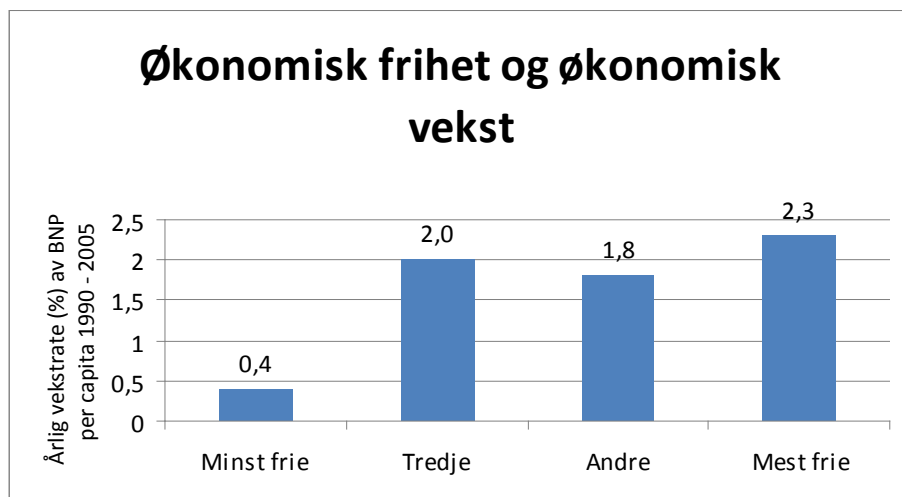
Norge sammenlignet med de ti landene som skårer høyest, og de nordiske landene:

Plassering/land	Totalskår	Skår på hovedområdet	Plassering på hovedområdet
1. Hong Kong	8,9	8,6	3
2. Singapore	8,8	8,3	4
3. New Zealand	8,5	8,8	1
4. Sveits	8,3	7,9	12
5. USA	8,1	8,0	10
6. Storbritannia	8,1	7,9	11
7. Canada	8,1	7,8	15
8. Estland	8,0	7,8	16
9. Irland	7,9	7,3	28
10. Australia	7,9	7,6	17
11. Finland	7,8	8,0	8
11. Island	7,8	8,3	5
15. Danmark	7,7	8,1	7
22. Norge	7,5	7,6	19
22. Sverige	7,5	7,0	41

4. Økonomisk frihet og vekst

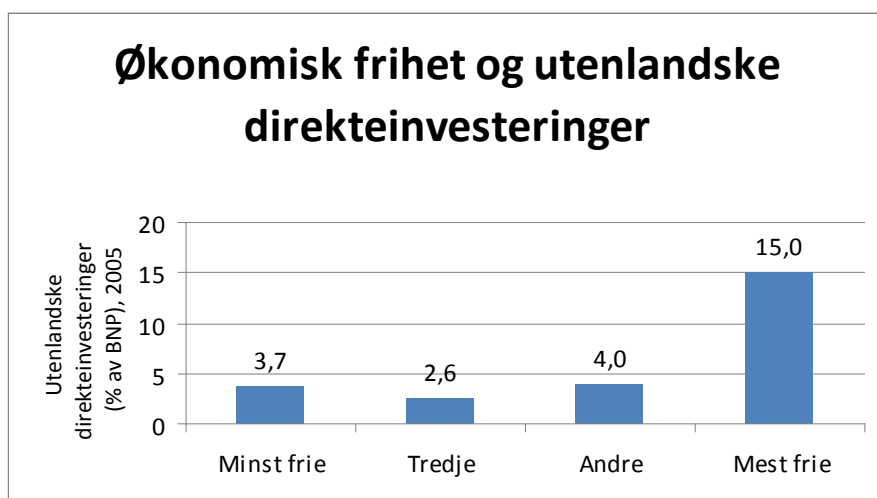
Bildet av globaliseringen som et nullsumspill er utbredt: Når noen blir rikere, må andre bli fattigere. Ut fra en slik forståelse er verdensøkonomien som en kake, som ikke kan bakes større, og der noen uheldige blir sittende igjen med smulene. Heldigvis er det ikke slik. Verdier skapes hele tiden. Kaken er ikke bakt en gang for alle.

Den empiriske sammenheng mellom økonomisk frihet og økonomisk vekst fremgår tydelig av EFW-indeksen. For fremstillingens skyld har man delt de 141 landene i EFW-indeksen i fire grupper, fra de minst frie til de mest frie.

Kilde: The Fraser Institute, Verdensbankens World Development Indicators 2007.

Jo større grad av økonomisk frihet, desto høyere vekst

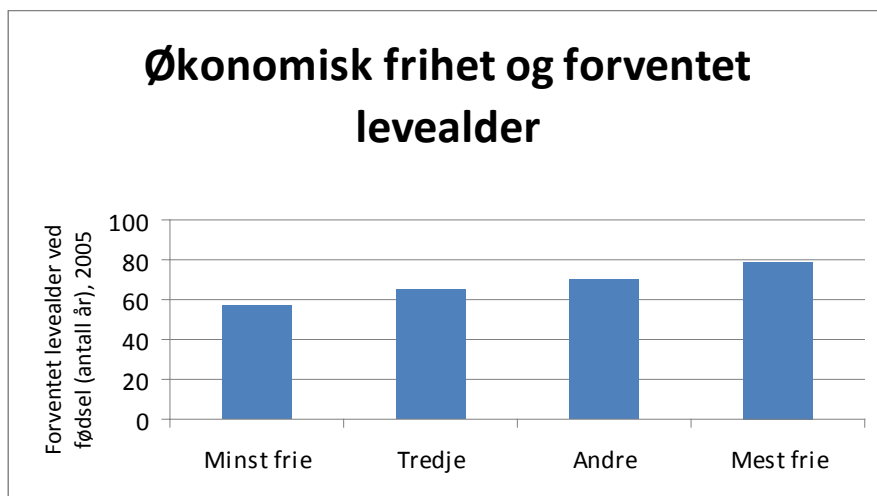
Kilde: The Fraser Institute, Verdensbanken, World Development Indicators 2007

Landene med friest økonomi, er mest attraktive for utenlandske investeringer.

5. Økonomisk frihet og velferd

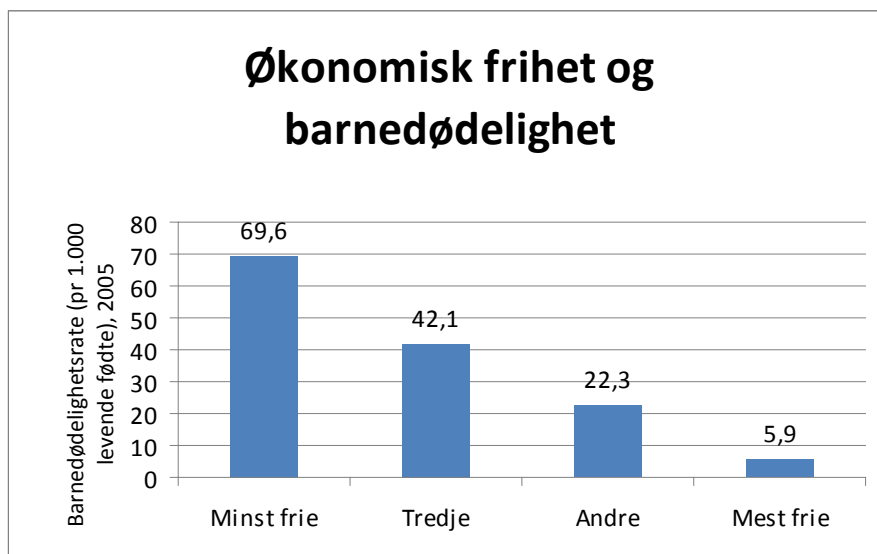
Få ting forteller så mye om kvaliteten på samfunnet som den gjennomsnittlige levealderen og antallet mennesker som får mulighet til å leve. Selvsagt er det mange andre forhold enn graden av økonomisk frihet som spiller inn og påvirker dette. Men graden av økonomisk frihet og eksistensen av et fungerende demokrati er viktig. Utviklingsøkonomen Amartya Sen fremhever f.eks at fungerende demokratier aldri har opplevd sultkatastrofer. Årsakene til slike katastrofer er politisk vanstyre og mangel på grunnleggende friheter som bl.a. eiendomsrett.

Siden 1900 har gjennomsnittlig levealder i verden økt fra 31 år til 67 år i dag. Men forskjellene mellom landene er store.

Kilde: The Fraser Institute; Verdensbanken, World Development Indicators 2007

Figuren viser at forventet levealder er over 20 år lenger i de mest frie landene enn i de minst frie landene.

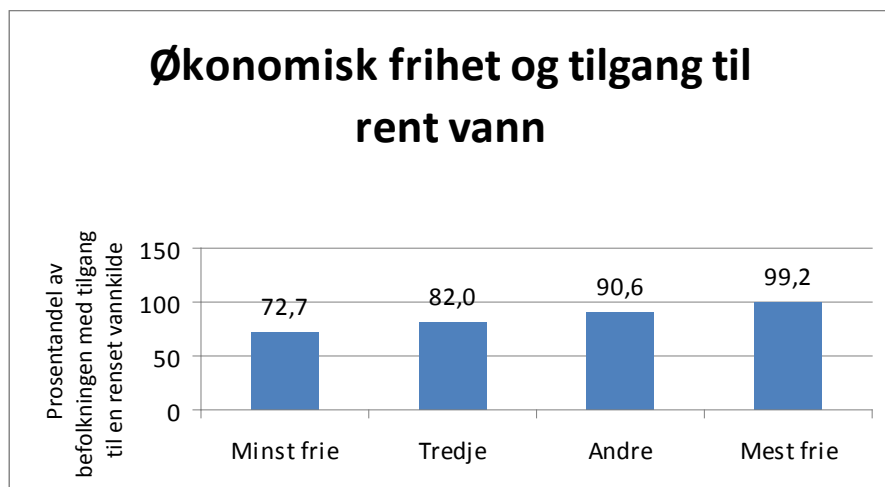

Kilde: The Fraser Institute; Verdensbanken, World Development Indicators 2007

Figuren viser dramatiske forskjeller mellom den fjerdedelen av landene som har friest økonomi og de andre landene.

Tilgangen til rent vann er livsviktig. 1,1 milliarder mennesker i verden har fortsatt ikke rent vann. Verst er situasjonen i Afrika. Heldigvis går utviklingen i riktig retning. Siden 1990 har 1,2 milliarder mennesker fått tilgang til rent vann og tilfredsstillende sanitæranlegg. Innen 2015 vil ytterligere en milliard få tilgang til rent vann, ifølge prognoser fra WHO og UNICEF.

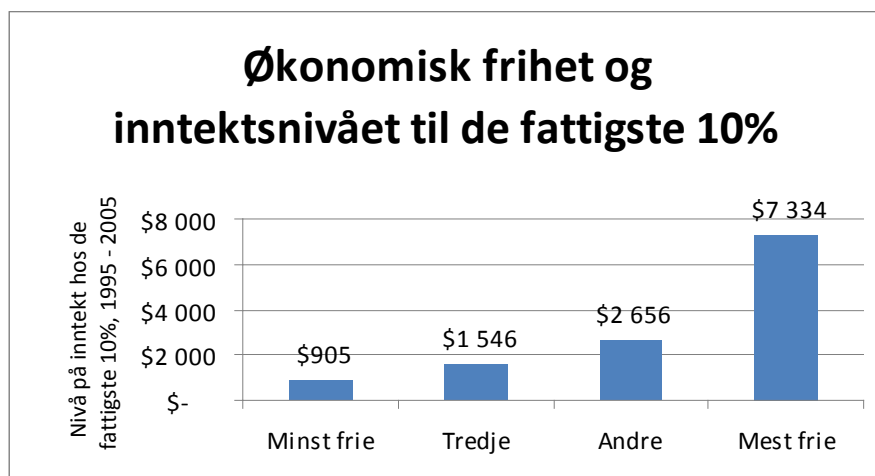

Kilde: The Fraser Institute; Verdensbanken, World Development Indicators 2007

Figuren viser at rent vann er en selvfølge i de økonomisk sett frieste landene i verden.

6. Økonomisk frihet og fattigdom

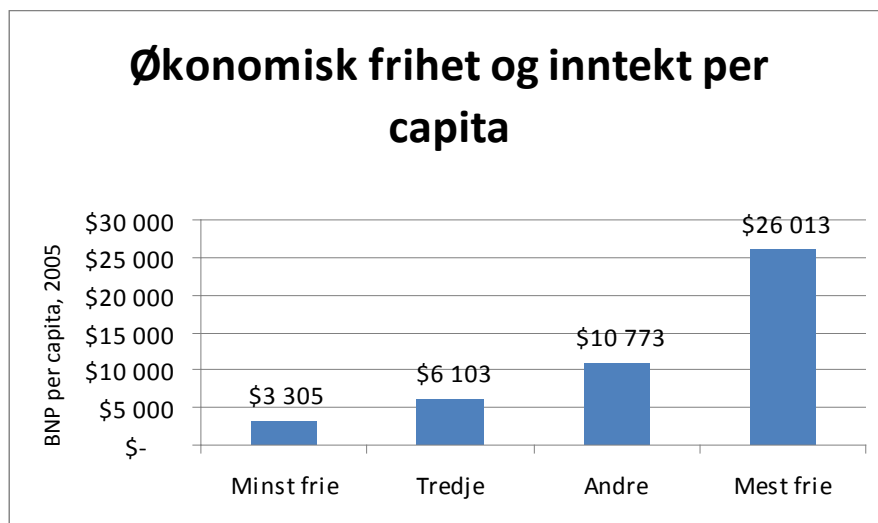
La oss se nærmere på rikdommens fordeling og situasjonen for de fattigste. EFW-indeksen viser sammenhenger mellom fattigdom og økonomisk frihet. Figuren under viser inntektsnivået for de fattigste 10 prosent av befolkningen.

Kilde: The Fraser Institute; Verdensbanken, World Development Indicators 2007

Figuren viser at inntekten per person blant de 10 prosent fattigste i befolkningen, er mye høyere i landene med størst økonomisk frihet.

Det fremgår også i rapporten at graden av økonomisk frihet i et land ikke har betydning for hvor stor andel av landets samlede inntekter som tilfaller de fattigste 10 prosent av befolkningen.

Kilde: The Fraser Institute; Verdensbanken, World Development Indicators 2007

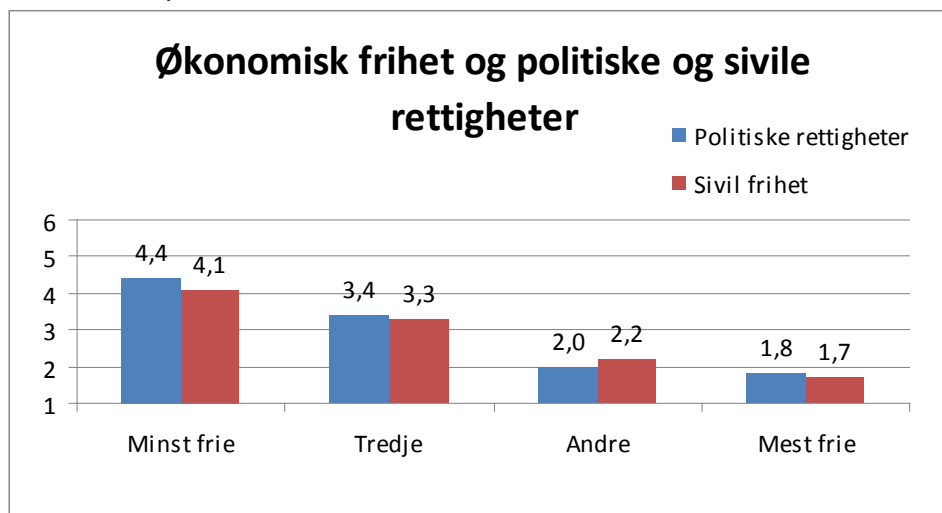
Jo større økonomisk frihet i et land, desto høyere er inntekten per capita.

7. Økonomisk frihet og demokrati

Av verdens 193 land er 90 land regnet som helt frie, ifølge organisasjonen Freedom House, som hvert år utgir en omfattende rapport om status for politiske og sivile rettigheter i verden. Med Berlinmurens fall økte antallet demokratier kraftig.

I de siste årene har den demokratiske utviklingen i verden stagnert. I løpet av de siste ti årene har bare ett land kommet til på listen over helt frie land. En stor andel av jordens befolkning lever i autoritære regimer hvor det er få tegn til demokratisk utvikling til tross for mer eller mindre fungerende markedsøkonomier. I følge Freedom House lever 37 prosent av jordens befolkning i land som kan klassifiseres som ufrie. Allikevel har aldri så mange mennesker i verden levd i rettsstater og hatt mulighet til å velge sine politiske ledere. Verdens befolkning har heller aldri vært bedre utdannet. Dette gir grunnlag for optimisme på demokratiets vegne.

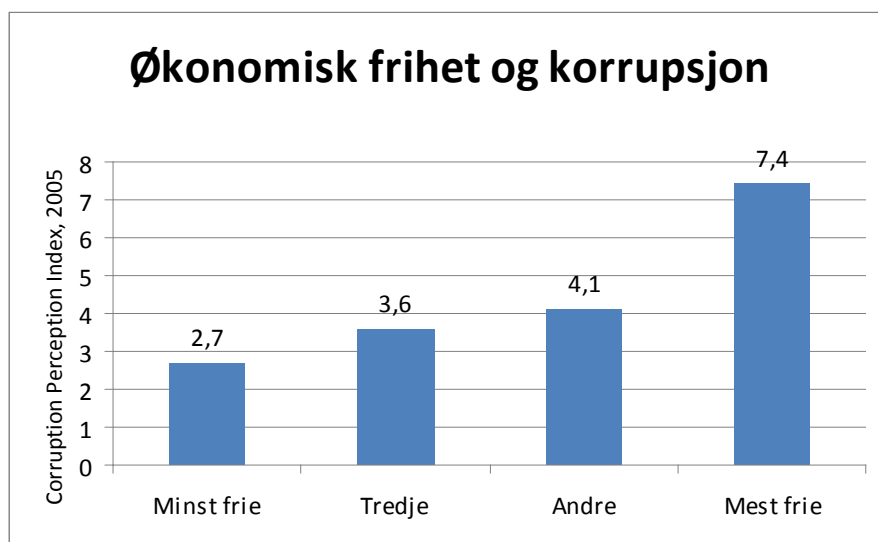
Neste figur viser den viktige sammenhengen mellom økonomisk frihet og demokrati. Merk: I figuren er politiske og sivile rettigheter målt på en skala fra 1 til 7. Jo lavere tallet er, desto bedre er kvaliteten på demokratiet.

Kilde: The Fraser Institute; Freedom House

I tillegg til graden av politiske og sivile rettigheter, forteller korrupsjon mye om kvaliteten på demokratiet og rettssystemet. Figuren under viser at landene med friest økonomi har langt mindre omfang av korrupsjon enn andre land. Fraser Institute forklarer sammenhengen med at færre reguleringer, skatter og avgifter reduserer mulighetene for korrupsjon blant offentlig ansatte.

Merk: Tallene er basert på oppnådd skår i 2005 Corruption Perceptions Index, som utarbeides av Transparency International. Tallene varierer mellom 10 ("highly clean") og 0 ("highly corrupt").

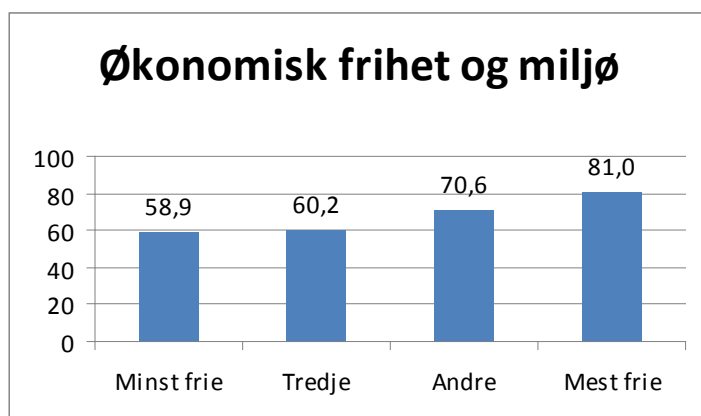

Kilde: The Fraser Institute; Transparency International, 2005 Corruptions Perceptions Index

8. Økonomisk frihet og miljøkvalitet

De største miljøproblemene i verden, de som tar tusener av liv hver dag, er løst i den rike delen av verden. Rent vann, gode sanitæranlegg og ren luft er selvfølgheter for oss. I følge Verdens Helseorganisasjon (WHO) dør 1,7 millioner mennesker hvert år som følge av mangel på rent vann og gode sanitæranlegg. Ytterligere 1,6 millioner dør som følge av lunge- og pustebesvær pga dårlig innelima, forårsaket av innendørs matlaging over åpen ild.

De rike landene har kommet langt i løse tradisjonelle miljøproblemer knyttet til forurensning av vann og luft. Nå bekymrer vi oss mer over globale miljøutfordringer, mens man i fattige land i tillegg sliter med tradisjonelle miljøutfordringer, som bl.a. er knyttet til industrialisering.

Kilde: The Fraser Institute; Yale Center for Environmental Law and Policy (YCELP) og Center for International Earth Science Information Network (CIESIN), Columbia University, med World Economic Forum, og Europakommisjonens Joint Research Centre (JRC), Pilot 2006 Environmental Performance Index

Figuren viser at skadelige miljøpåvirkninger på mennesker og naturen er lavere i landene med friest økonomi.

9. Konklusjon

De nevnte empiriske sammenhengene betyr ikke det samme som at det er en årsakssammenheng mellom økonomisk frihet og de ulike variablene som er vist i figurene. Men figurene viser en tydelig kontrast mellom land med og uten en fungerende markedsøkonomi.

I følge Fraser Institute er sammenhengene et godt utgangspunkt for videre studier av årsakssammenhenger.

Den økonomiske friheten i verden har økt siden de første beregningene ble gjort i 1980. Av de 102 landene som har vært med i de årlige beregningene helt siden 1980, har 90 land opplevd økt økonomisk frihet.

Siden 1980 har fem land økt sin skår med over tre indekspoeng. Det gjelder Ungarn (3,0), Peru (3,0), Uganda (3,2), Ghana (3,6), og Israel (3,7).

Bare tre land har gått ned over ett indekspoeng siden 1980: Zimbabwe (-1,7), Venezuela (-1,7) og Burma (-1,3).

Forfatter:

Notatet er skrevet av nestleder i Civita, Dag Ekelberg.

E-post: dag@civita.no

Vedlegg***Economic Freedom of the World - rangering av alle landene***

1. Hong Kong	8,9	44. Bahrain	7,1	97. Guyana	6,1
2. Singapore	8,8	52. Tsjekkia	7,0	97. Albania	6,1
3. New Zealand	8,5	52. Italia	7,0	101. Haiti	6,0
4. Sveits	8,3	52. Jordan	7,0	101. Etiopia	6,0
5. USA	8,1	52. Frankrike	7,0	101. Sri Lanka	6,0
5. Storbritannia	8,1	56. Hellas	6,9	101. Bangladesh	6,0
5. Canada	8,1	56. Polen	6,9	101. Brasil	6,0
8. Estland	8,0	56. Bulgaria	6,9	101. Pakistan	6,0
9. Irland	7,9	56. Uruguay	6,9	107. Elfenbenskysten	5,9
9. Australia	7,9	60. Lesotho	6,8	107. Fiji	5,9
11. Finland	7,8	60. Thailand	6,8	107. Marokko	5,9
11. Luxembourg	7,8	60. Kirgisistan	6,8	107. Senegal	5,9
11. Island	7,8	60. Montenegro	6,8	107. Madagaskar	5,9
11. Chile	7,8	60. Sør-Afrika	6,8	112. Ecuador	5,8
15. Danmark	7,7	60. Malaysia	6,8	112. Colombia	5,8
15. Nederland	7,7	60. Trinidad og Tob.	6,8	112. Russland	5,8
15. Saudi-Arabia	7,7	67. Honduras	6,7	112. Benin	5,8
18. Tyskland	7,6	67. Zambia	6,7	112. Ukraina	5,8
18. El Salvador	7,6	69. Namibia	6,6	117. Nigeria	5,7
18. Oman	7,6	69. Bolivia	6,6	117. Sierra Leone	5,7
18. Østerrike	7,6	69. Kenya	6,6	119. Serbia	5,6
22. Kypros	7,5	69. Filippinene	6,6	119. Nepal	5,6
22. Ungarn	7,5	69. India	6,6	119. Gabon	5,6
22. Litauen	7,5	69. Belize	6,6	122. Burkina Faso	5,5
22. Sverige	7,5	69. Tunis	6,6	122. Malawi	5,5
22. Latvia	7,5	76. Uganda	6,5	124. Kamerun	5,4
22. Mauritius	7,5	76. Egypt	6,5	124. Syria	5,4
22. Norge	7,5	76. Nicaragua	6,5	124. Argentina	5,4
22. Japan	7,5	76. Moldova	6,5	127. Mali	5,3
30. Panama	7,4	76. Paraguay	6,5	127. Algerie	5,3
30. Costa Rica	7,4	76. Mauritania	6,5	129. Rwanda	5,2
32. Kuwait	7,3	82. Dominikanske rep.	6,4	129. Guinea-Bissau	5,2
32. Kazakhstan	7,3	82. Romania	6,4	131. Tsjad	5,1
32. Sør-Korea	7,3	82. Iran	6,4	131. Niger	5,1
32. Malta	7,3	82. Kroatia	6,4	131. Togo	5,1
32. Slovakia	7,3	86. Kina	6,3	134. Burundi	5,0
32. Armenia	7,3	86. Barbados	6,3	135. Venezuela	4,9
38. Taiwan	7,2	86. Tanzania	6,3	136. Sentral-Afrikanske republikk	4,6
38. Peru	7,2	86. Indonesia	6,3	137. Republikken Kongo	4,3
38. Jamaica	7,2	86. Makedonia	6,3	138. Angola	4,2
38. Belgia	7,2	91. Tyrkia	6,2	139. Den demokratiske republikken Kongo	4,0
38. Botswana	7,2	91. Mosambik	6,2	140. Burma	3,8
38. Portugal	7,2	91. Ghana	6,2	141. Zimbabwe	2,9
44. Spania	7,1	91. Aserbadjan	6,2		
44. Georgia	7,1	91. Papua Ny Guinea	6,2		
44. Bahamas	7,1	91. Slovenia	6,2		
44. Israel	7,1	97. Vietnam	6,1		
44. Mexico	7,1	97. Bosnia- Hercegovina	6,1		
44. Mongolia	7,1				
44. Guatemala	7,1				

Kilde:

Gwartney, James, Robert Lawson (2007), *Economic freedom of the world 2007*, Vancouver: Fraser Institute.

Litteraturliste:

Ash, Timothy Garton (2005), *Free world. London, Penguin*

Bhagwati, Jagdish (2004), *In defense of globalization*. New York: Oxford University Press

Friedman, Milton (1962). *Capitalism and freedom*. Chicago: University of Chicago Press

Goklany, Indur (2007), *The improving state of the earth*. Washington DC: Cato Institute

Moore, Mike (2003), *A world without walls*. Cambridge, UK: Cambridge University Press

Norberg, Johan (2003), *In defense of global capitalism*. Washington DC. Cato Institute

Sen, Amartya (1999), *Development as freedom*. New York: Random House

Wolf, Martin (2005), *Why globalization works*. New Haven: Yale University Press

World Development Indicators 2007, Verdensbanken

Freedom House (www.freedomhouse.org)

Transparency International, 2005 Corruption Perceptions Index